

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા પ્રતિનિધિત્વ કરાયેલ રાજ્ય

વિરુદ્ધ

એમ. મુરુગેશન અને અન્ય

(ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૪૫/૨૦૨૦)

૧૫ જાન્યુઆરી, ૨૦૨૦

[એલ. નાગેશ્વર રાવ અને હેમંત ગુપ્તા, ન્યાયમૂર્તિઓ]

કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩:

કલમ ૪૩૯ – તે હેઠળ જામીન અરજી – હાઈકોર્ટે અરજીનો નિર્ણય કર્યા પછી ફાઈલ પોતાની પાસે રાખી અને તમામ રાજ્યો પાસેથી ડેટા એકત્રિત કર્યો અને પોતાના હુકમમાં ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીમાં સુધારા અંગે અવલોકનો કર્યા – હાઈકોર્ટે એક સમિતિ પણ રચી અને તેને સુધારાઓ અંગે તેની ભલામણો આપવા નિર્દેશ આપ્યો – સુપ્રિમ કોર્ટમાં અપીલ – ઠેરવ્યું: કલમ ૪૩૯ હેઠળની હુકમત જામીન મંજૂર કરવા અથવા ન કરવા પૂરતી મર્યાદિત છે – જ્યારે જામીન મંજૂર

કરવા માટેની અરજીનો આખરી નિર્ણય કરવામાં આવ્યો ત્યારે હાઈકોર્ટની હુકમતનો અંત આવ્યો – જામીન મંજૂર કર્યા પછી ફાઈલ પોતાની પાસે રાખવામાં હાઈકોર્ટે ગંભીર ભૂલ કરી.

અપીલ મંજૂર કરતાં, કોર્ટે

ઠેરવ્યું : ૧. હાઈકોર્ટ સમક્ષનો મામલો એ હતો કે શું આરોપીઓ જામીન પર મુક્ત થવા માટે હકદાર છે, જે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૯ ની દ્રષ્ટિએ કોર્ટને આપવામાં આવેલી હુકમત છે. જામીન મંજૂર કરતાં પહેલાં, જો કોઈ વ્યક્તિ એવા ગુનાનો આરોપી હોય કે જે માત્ર સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા જ ટ્રાયલ કરવા યોગ્ય હોય અથવા જે, જોકે તે રીતે ટ્રાયલ કરવા યોગ્ય ન હોય છતાં, આજીવન કેદની સજા માટેનો હોય, તો સરકારી વકીલને જામીન અરજીની નોટિસ આપવાની હાઈકોર્ટ પર ફરજ લાદવામાં આવેલી છે. હાઈકોર્ટની સિંગલ બેન્ચે તારીખ ૧૮ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૯ ના રોજ આરોપીને જામીન મંજૂર કર્યા પછી ફાઈલ પોતાની પાસે રાખીને ગંભીર ગેરકાયદેસરતા આચરી છે. જ્યારે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન મંજૂર કરવા માટેની અરજીનો આખરી નિર્ણય કરવામાં આવ્યો ત્યારે હાઈકોર્ટની હુકમતનો અંત આવ્યો. [પેરા ૪ અને ૫][૫૫૬-જી-એચ; ૫૫૭-એ-બી]

૨. સિંગલ જજે રાજ્ય પાસેથી ડેટા એકત્રિત કર્યો હતો અને જામીન અરજીના નિર્ણય પછી તેને હુકમનો ભાગ બનાવ્યો હતો જાણે કે રાજ્યમાં ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીમાં સુધારો કરવાના બહાને કોર્ટ પાસે કોઈ પણ હુકમ

પસાર કરવાની અંતર્ગત હકુમત હોય. સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૯ હેઠળ કોર્ટની હકુમત ટ્રાયલ પેનિંગ હોય તે દરમિયાન જામીન મંજૂર કરવા કે ન કરવા પૂરતી મર્યાદિત છે. ભલે માનનીય જજનો ઉદ્દેશ્ય પ્રશંસનીય હતો, પરંતુ વાપરવામાં આવેલી હકુમત સ્પષ્ટપણે ક્ષતિપૂર્ણ હતી. માનનીય જજ દ્વારા કરવામાં આવેલો પ્રયાસ કોઈ યોગ્ય મંચ સમક્ષ રજૂ કરવા માટે શૈક્ષણિક રીતે યોગ્ય હોઈ શકે છે પરંતુ કોર્ટના હોદ્દાની રૂએ આવા નિર્દેશો જારી કરી શકાય નહીં.

[પેરા ૧૧][૫૬૩-એફ]

સ્ટેટ ઓફ પંજાબ વિરુદ્ધ દવિન્દર પાલ સિંહ ભુક્ષર અને અન્ય (૨૦૧૧) ૧૪ એસસીસી ૭૭૦ : [૨૦૧૧] ૧૫ એસસીઆર ૫૪૦ ; સિમરીખિયા વિરુદ્ધ ડોલી મુખર્જી અને છબી મુખર્જી અને અન્ય (૧૯૯૦) ૨ એસસીસી ૪૩૭ : [૧૯૯૦] ૧ એસસીઆર ૭૮૮ ; સંગીતાબેન શૈલેષભાઈ દતાણીયા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય ૨૦૧૮ એસસીસી ઓનલાઈન એસસી ૨૩૦૦ ; રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા વિરુદ્ધ જનરલ મેનેજર, કોઓપરેટિવ બેંક ડિપોઝિટ એકાઉન્ટ એચઆર. શાહ અને અન્ય (૨૦૧૦) ૧૫ એસસીસી ૮૫ : [૨૦૧૦] ૯ એસસીઆર ૧૧૦૭ ; સંતોષ સિંહ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય (૨૦૧૬) ૮ એસસીસી ૨૫૩ : [૨૦૧૬] ૫ એસસીઆર ૭૬૧ – આધાર રાખ્યો.

કેસ લો સંદર્ભ

[૨૦૧૧] ૧૫ એસસીઆર ૫૪૦ આધાર રાખ્યો પેરા ૬

[૧૯૯૦] ૧ એસસીઆર ૭૮૮ આધાર રાખ્યો પેરા ૭

[૨૦૧૦] ૯ એસસીઆર ૧૧૦૭ આધાર રાખ્યો પેરા ૯

[૨૦૧૬] ૫ એસસીઆર ૭૬૧ આધાર રાખ્યો પેરા ૧૦

ફોજદારી અપીલ હુકમત : ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૪૫/૨૦૨૦.

મદ્રાસ ખાતેની ન્યાયિક વડી અદાલતના સીઆરએલ.ઓ.પી. નં. ૧૬૧૮/૨૦૧૯ માં તારીખ ૨૪.૦૪.૨૦૧૯ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

એમ. યોગેશ કન્ના, કુમારી મેહા અગ્રવાલ, કાર્તિક આર., અપીલકર્તા તરફે એડવોકેટો.

કુમારી નિધિ, વૈસલ દાથન, સામાવાળાઓ તરફે એડવોકેટો.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ હેમંત ગુપ્તા દ્વારા આપવામાં આવેલ.

૧. મદ્રાસ ખાતેની ન્યાયિક વડી અદાલત દ્વારા તારીખ ૨૪ એપ્રિલ, ૨૦૧૯ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા હુકમથી રાજ્ય વ્યથિત છે, જેમાં ગુનેગાર/આરોપી વ્યક્તિના સુધારણા, પુનર્વસન અને સમાજમાં પુનઃ એકીકરણ માટે વ્યવહારમાં લાવી શકાય તેવા સુધારાઓ અને તપાસની ગુણવત્તા સુધારવા માટેની શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિઓ અંગે પોતાની ભલામણો આપવા માટે નિર્દિષ્ટ વ્યક્તિઓની એક વિષમરૂપી સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી. સમિતિને આઠ અઠવાડિયામાં અહેવાલ સુપરત કરવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો

અને રાજ્યને દરેક જિલ્લા માટે ડેટા પૂરો પાડવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. સમિતિએ તેની ચકાસણી કરવાની હતી અને અહેવાલ સાથે અલગથી આખરી ડેટા સુપરત કરવાનો હતો. સમિતિને તેની બેઠકો યોજવા અને દસ્તાવેજો તથા અન્ય સામગ્રી સુરક્ષિત કસ્ટડીમાં રાખવા માટે ઓફિસ રૂમ પૂરો પાડવા રાજ્યને નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૨. આવા નિર્દેશો કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ (સંક્ષિપ્તમાં, 'કોડ') ની કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન મંજૂર કરવા સંબંધિત બાબતમાં પસાર કરવામાં આવ્યા હતા. હાઇકોર્ટે તારીખ ૧૮ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૯ ના રોજ કેટલીક શરતોને આધીન આરોપીને જામીન પર મુક્ત કર્યા હતા પરંતુ પોલીસ દ્વારા નોંધાયેલા કેસો, દાખલ કરાયેલા અંતિમ અહેવાલો, ચલાવવામાં આવેલી ટ્રાયલ અને આવા કેસોના પરિણામની વિગતો મંગાવતો હુકમ પસાર કર્યો હતો. રાજ્યમાં સમગ્ર ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલી કઈ રીતે કાર્ય કરી રહી છે તે બાબત પ્રકાશમાં લાવવા માટે આ વિગતો મંગાવવામાં આવી હતી. આ રીતે જારી કરાયેલા નિર્દેશો અને પૂરા પાડવામાં આવેલા ડેટાના અનુસંધાનમાં, વિદ્વાન સિંગલ બેન્ચ દ્વારા વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૩. હાઇકોર્ટે દરેક જિલ્લામાં નોંધાયેલા ફોજદારી કેસો, દોષસિદ્ધિઓ અને નિર્દોષ છૂટકારા અંગેનો ડેટા એકત્રિત કર્યા પછી રાજ્યમાં ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીએ કેવી રીતે કાર્ય કરવું જોઈએ તે અંગે એક વિસ્તૃત પ્રબંધ લખવાનું શરૂ કર્યું. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે ફોજદારી કાયદાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ

ગુનેગારને સુધારવાનો અને તેને સમાજ માટે ઉપયોગી બનાવવાના પ્રયાસરૂપે તેનું પુનર્વસન કરવાનો છે. કોર્ટે નીચે મુજબ ઠેરવ્યું:

“૧૬. પરિસ્થિતિ આ રાજ્યમાં ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીના સંપૂર્ણ સુધારાની માંગ કરે છે. એવું જણાય છે કે પોલીસ આ દુષ્ટચક્રમાં ફસાઈ ગઈ છે. તે ગંભીર ગુનાઓમાં દોષસિદ્ધિના નબળા રેકૉર્ડ પરથી દેખાઈ આવે છે. રોગનો સંપૂર્ણ ઈલાજ શોધવાને બદલે, પોલીસ રોગનો ઈલાજ કર્યા વિના કામચલાઉ ઉકેલો શોધી રહી હોય તેવું લાગે છે. જ્યાં સુધી આપણે સંમત ન થઈએ કે કોઈ ગંભીર સમસ્યા છે, ત્યાં સુધી પરિવર્તન/સુધારા માટે કોઈ અવકાશ નથી.

૧૭. 'એકવાર ગુનેગાર એટલે હંમેશા માટે ગુનેગાર' એ આ રાજ્યમાં પ્રવર્તમાન હાલની પ્રણાલીનું પરિણામ છે. આપણે ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીના મૂળભૂત હેતુને ભૂલી ગયા છીએ જે ગુનેગારનું સુધારણા, પુનર્વસન અને સમાજમાં પુનઃ એકીકરણ છે. જો કોઈ આરોપીને આ પ્રણાલી દ્વારા એવી ચરમસીમા પર ધકેલી દેવામાં આવે કે જ્યાં તેને લાગે કે જો તે પોતાના જીવનમાં નવો અધ્યાય શરૂ કરવા માંગતો હોય તો પણ આ પ્રણાલી તેને તેમ કરવા દેશે નહીં, તો તે પોતાના ભાગ્યને આધીન થઈ જશે અને પાકો ગુનેગાર બની જશે. એક કલ્યાણકારી રાજ્ય ક્યારેય આવા સ્તર સુધી નીચે પડી શકે નહીં.

XX XX XX

૨૦. એ કહેવાની જરૂર નથી કે તપાસની ગુણવત્તામાં ભારે ઘટાડો થયો છે અને પોલીસ દ્વારા પૂરો પાડવામાં આવેલ ઉપર જણાવેલ કેટલાં તેને સ્પષ્ટ કરે છે. એફઆઈઆર નોંધવામાં અને ધરપકડ કરવામાં પોલીસ દ્વારા દર્શાવવામાં આવતી તત્પરતા કેસની તપાસ કરવામાં, અંતિમ અહેવાલ રજૂ કરવામાં અને કેસને તેના તાર્કિક અંત સુધી લઈ જવામાં દેખાતી નથી. ડીજીપી દ્વારા જારી કરાયેલ તારીખ ૨૦ માર્ચનો તાજેતરનો પરિપત્ર જણાવે છે કે હવેથી તમામ પોલીસ સ્ટેશનોમાં એક વિશેષ તપાસ પાંખ હશે. નિર્દેશો મુજબ, તપાસ પાંખ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલા તમામ કેસોની તપાસ અને કાર્યવાહી માટે જવાબદાર રહેશે, જેમાં કાયદો અને વ્યવસ્થા પાંખ દ્વારા ઓળખવામાં આવેલા કેસોનો પણ સમાવેશ થાય છે. વધુમાં, તપાસ પાંખ સાથે જોડાયેલા પોલીસ અધિકારીઓને ઝોનલ આઈજી અથવા પોલીસ કમિશનરની પૂર્વ મંજૂરી વિના કોઈપણ બંદોબસ્તની કામગીરીમાં વાળવામાં આવશે નહીં. આ યોગ્ય દિશાનું પગલું છે. દરેક ફોજદારી કેસને તેના તાર્કિક અંત સુધી લઈ જવા માટે પ્રોસિક્યુશન ડિરેક્ટોરેટના સક્રિય સંકલન સાથે દરેક પોલીસ સ્ટેશનમાં તપાસ પાંખ દ્વારા સભાન પ્રયાસ થવો જોઈએ. પોલીસે એવા ભ્રમમાં ન રહેવું જોઈએ કે એફઆઈઆર નોંધવા અને ધરપકડ કરવા સાથે તેમનું કામ પૂરું થઈ જાય છે. ગંભીર ગુનાઓમાં ફરિયાદપક્ષ માટે મુખ્ય પડકારો પૈકી એક વિવિધ કારણોસર સાક્ષીઓનું ફરી જવું છે. સાક્ષી સંરક્ષણ યોજના, ૨૦૧૮, જે હવે મહેન્દર ચાવલા કેસ (૨૦૧૮ (૧) એમડબલ્યુએન સીઆરએલ ૩૪૦

(એસસી)) માં માનનીય સુપ્રિમ કોર્ટના ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને દેશનો કાયદો બની ગઈ છે, તેનો અસરકારક રીતે અમલ થવો જોઈએ. તપાસ અધિકારીઓને કાયદાના બદલાતા પ્રવાહો અંગે નિયમિતપણે અધતન કરવા જોઈએ. સાયબર ક્રાઈમ સ્મારકીય પ્રમાણમાં પહોંચી ગયા છે અને આ ગુનાઓ આચરતા ગુનેગારો સ્પષ્ટપણે સરસાઈ ભોગવી રહ્યા છે કારણ કે આ ગુનેગારો બુદ્ધિશાળી બદમાશો છે અને પોલીસ અધિકારીઓને આ ગુનાઓનો સામનો કરવા માટે નિયમિત તાલીમ અને માર્ગદર્શનની જરૂર છે. તપાસની ગુણવત્તા વધારવા માટે સંપૂર્ણ કાયાપલટ જરૂરી છે.”

૪. હાઈકોર્ટ સમક્ષનો મામલો એ હતો કે શું આરોપીઓ જામીન પર મુક્ત થવા માટે હકદાર છે, જે કોડની કલમ ૪૩૯ ની દ્રષ્ટિએ કોર્ટને આપવામાં આવેલી હકુમત છે. જામીન મંજૂર કરતાં પહેલાં, જો કોઈ વ્યક્તિ એવા ગુનાનો આરોપી હોય કે જે માત્ર સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા જ ટ્રાયલ કરવા યોગ્ય હોય અથવા જે, જોકે તે રીતે ટ્રાયલ કરવા યોગ્ય ન હોય છતાં, આજીવન કેદની સજા માટેનો હોય, તો સરકારી વકીલને જામીન અરજીની નોટિસ આપવાની હાઈકોર્ટ પર ફરજ લાદવામાં આવેલી છે.

૫. અમે શોધી કાઢીએ છીએ કે માનનીય સિંગલ બેન્ચે તારીખ ૧૮ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૯ ના રોજ આરોપીને જામીન મંજૂર કર્યા પછી ફાઈલ પોતાની પાસે રાખીને ગંભીર ગેરકાયદેસરતા આચરી છે. જ્યારે કોડની કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન મંજૂર કરવા માટેની અરજીનો આખરી નિર્ણય કરવામાં આવ્યો ત્યારે

હાઈકોર્ટની હકુમતનો અંત આવ્યો હતો.

૬. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ વિરુદ્ધ દવિન્દર પાલ સિંહ ભુક્ષર અને અન્ય (૨૦૧૧) ૧૪ એસસીસી ૭૭૦ માં, પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટે એક ક્રિમિનલ અપીલનો નિર્ણય કર્યા પછી, હાઈકોર્ટ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી બાબત સાથે સંબંધ ન ધરાવતા અન્ય કેસોમાં ગુનેગારો સંબંધે હુકમો પસાર કરવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું. આ કોર્ટે અપીલ સાથે સંબંધ ન ધરાવતી બાબતમાં અને તે પણ આખરી હુકમ પસાર કર્યા પછી હકુમતના આહ્વાનને વખોડી કાઢ્યું હતું. કોર્ટે નીચે મુજબ ઠેરવ્યું:

“૮૬. ઉપર ઉલ્લેખિત કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને, બેન્ચ સદરહુ અરજીઓ હાથ ધરવા સક્ષમ ન હતી અને જો તે નિકાલ થયેલી અપીલમાં દાખલ કરવામાં આવી હોત તો પણ, કોર્ટે સદરહુ અરજીઓને સમાન અરજીઓ સાથે કામ કરતી બેન્ચ સમક્ષ મૂકવા માટે નિર્દેશ આપ્યો હોત.

XX XX XX

૮૧. સંબંધિત બેન્ચ માટે નિકાલ થયેલી અપીલમાં પરચૂરણ અરજીઓ તરીકે સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓ હાથ ધરવાનું કોઈ વાજબીપણું હોઈ શકે નહીં. કાયદો એવી અપેક્ષા રાખે છે કે બેન્ચ તે અરજીઓને સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ ની અરજીઓની સુનાવણી કરતી બેન્ચ સમક્ષ મૂકવા માટે અથવા યોગ્ય

હુકમો માટે મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ સમક્ષ બાબતો મૂકવા માટે યોગ્ય હુકમ પસાર કરી શકી હોત.”

૭. આ કોર્ટે દવિન્દર પાલ સિંહ ભુક્ષર માં સિમરીખિયા વિરુદ્ધ ડોલી મુખર્જી અને છબી મુખર્જી અને અન્ય (૧૯૯૦) ૨ એસસીસી ૪૩૭ તરીકે નોંધાયેલા કેસનો સંદર્ભ આપ્યો હતો, જેમાં કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે કોડ હેઠળ સ્પષ્ટપણે પ્રતિબંધિત હોય તેવું કંઈક કરવા માટે કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળની અંતર્ગત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકાતો નથી. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે કાયદાએ નિરંકુશ અને મનસ્વી હુકમત પ્રદાન કરી છે તેવું માનીને અંતર્ગત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકાતો નથી, કે હાઈકોર્ટ પોતાની મનમાની અથવા ધૂન પ્રમાણે વર્તી શકતી નથી. કોડ હાઈકોર્ટને અમર્યાદિત/નિરંકુશ હુકમત પ્રદાન કરતો નથી કારણ કે “ન્યાયના હિત” અને “કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ” કાયદા અનુસાર જ હાથ ધરવાના હોય છે અને અન્યથા નહીં. હાઈકોર્ટને એવો કોઈ હુકમ કરવાની અંતર્ગત સત્તા આપવામાં આવી નથી કે તે ધરાવતી નથી, જે કોર્ટના અભિપ્રાયમાં ન્યાયના હિતમાં હોઈ શકે, કારણ કે વૈધાનિક જોગવાઈનો હેતુ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાને બાયપાસ કરવાનો નથી. એવું પણ ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે હાઈકોર્ટ વ્યથિત વ્યક્તિના કહેવા પર ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની પોતાની સત્તાના ઉપયોગમાં હંમેશા યોગ્ય નિર્દેશ જારી કરી શકે છે, જો કોર્ટને ખાતરી થાય કે તપાસની સત્તા તપાસ અધિકારી દ્વારા બદલ્શિદાપૂર્વક વાપરવામાં આવી છે અથવા આ બાબતની બિલકુલ તપાસ કરવામાં આવી નથી,

પરંતુ આવા કેસમાં પણ, હાઈકોર્ટ તપાસ કેવી રીતે કરવી તે અંગે પોલીસને નિર્દેશ આપી શકતી નથી પરંતુ માત્ર કોડમાં પૂરી પાડવામાં આવેલી યોગ્ય પ્રક્રિયાના પાલન માટે જ આગ્રહ રાખી શકે છે. કોર્ટે નીચે મુજબ ઠેરવ્યું:

“૫૧. સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ હેઠળ કોર્ટની અંતર્ગત સત્તા માત્ર ત્યારે જ બચાવવામાં આવે છે જ્યારે ફોજદારી અદાલત દ્વારા એવો કોઈ હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હોય જેને ન્યાયના હિતને સુનિશ્ચિત કરવા માટે રદ કરવો જરૂરી હોય અથવા જ્યાં કોર્ટ સમક્ષ પેનિડિંગ કાર્યવાહી કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન હોય. તેથી, આવી સત્તાઓ હાઈકોર્ટ દ્વારા ફોજદારી અદાલત સમક્ષ પેનિડિંગ બાબતના સંબંધમાં અથવા જ્યાં કોર્ટ દ્વારા સીઆરપીસી હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય ત્યાં વાપરી શકાય છે. કાયદાએ નિરંકુશ અને મનસ્વી હુકમ આપી છે તેવું માનીને અંતર્ગત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકાતો નથી, કે હાઈકોર્ટ પોતાની મનમાની અથવા ધૂન પ્રમાણે વર્તી શકતી નથી. વૈધાનિક સત્તાનો ઉપયોગ સાવચેતીપૂર્વક, સંયમ સાથે અને દુર્લભમાંથી અતિ દુર્લભ કેસોમાં જ કરવાનો હોય છે. (જુઓ કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ હરિયાણા [(૧૯૭૭) ૪ એસસીસી ૪૫૧ : ૧૯૭૭ એસસીસી (ક્રિ) ૬૧૩ : એઆઈઆર ૧૯૭૭ એસસી ૨૨૨૯] અને સ્ટેટ ઓફ ડબલ્યુ.બી. વિરુદ્ધ સુજીત કુમાર રાણા [(૨૦૦૪) ૪ એસસીસી ૧૨૯ : ૨૦૦૪ એસસીસી (ક્રિ) ૯૮૪]).

પર. જો વ્યથિત પક્ષકારની ફરિયાદના નિવારણ માટે સીઆરપીસીમાં કોઈ ચોક્કસ જોગવાઈ હોય અથવા જ્યાં વૈકલ્પિક ઉપાય ઉપલબ્ધ હોય તો સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાનો આશરો લઈ શકાતો નથી. કાયદાના સ્પષ્ટ પ્રતિબંધ વિરુદ્ધ અને સીઆરપીસીની અન્ય કોઈ જોગવાઈમાં સમાવિષ્ટ હોય તેની સામે આવી સત્તાઓ વાપરી શકાતી નથી. ન્યાયના હિતને સુનિશ્ચિત કરવા અને કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે આવી સત્તાઓ વાપરી શકાય છે. જો કે, આવા શબ્દપ્રયોગો હાઈકોર્ટને અમર્યાદિત/નિરંકુશ હુકમત પ્રદાન કરતા નથી કારણ કે “ન્યાયના હિત” અને “કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ” પ્રક્રિયાગત કાયદા સહિત કાયદા અનુસાર જ હાથ ધરવાના હોય છે અને અન્યથા નહીં. સાચો અને વાસ્તવિક ન્યાય કરવા માટે ex debito justitiae આવી સત્તાઓ વાપરી શકાય છે કારણ કે કોર્ટોને, કોઈપણ સ્પષ્ટ જોગવાઈના અભાવે, તેમના બંધારણમાં અંતર્ગત તરીકે, અથવા ન્યાય વહીવટ દરમિયાન સાચું કરવા અને ખોટું દૂર કરવા માટે જરૂરી સત્તાઓ કાનૂની મહાસૂત્ર quando lex aliquid alicui concedit, concedere videtur id sine quo res ipsa esse non potest માં પૂરી પાડવામાં આવ્યા મુજબ પ્રદાન કરવામાં આવી છે. જો કે, હાઈકોર્ટને એવો કોઈ હુકમ કરવાની અંતર્ગત સત્તા આપવામાં આવી નથી કે તે ધરાવતી નથી, જે કોર્ટના અભિપ્રાયમાં ન્યાયના હિતમાં હોઈ શકે, કારણ કે વૈધાનિક જોગવાઈનો હેતુ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાને બાયપાસ કરવાનો નથી. (જુઓ લલિત મોહન મોંડલ વિરુદ્ધ બેનોયેન્દ્ર

નાથ ચેટર્જી [(૧૯૮૨) ૩ એસસીસી ૨૧૯ : ૧૯૮૨ એસસીસી (કિ) ૬૯૭], રમેશચંદ્ર નંદલાલ પરીખ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય [(૨૦૦૬) ૧ એસસીસી ૭૩૨ : (૨૦૦૬) ૧ એસસીસી (કિ) ૪૮૧], સીબીઆઈ વિરુદ્ધ રવિ શંકર શ્રીવાસ્તવ [(૨૦૦૬) ૭ એસસીસી ૧૮૮ : (૨૦૦૬) ૩ એસસીસી (કિ) ૨૩૩], ઇન્દર મોહન ગોસ્વામી વિરુદ્ધ ઉત્તરાંચલ રાજ્ય [(૨૦૦૭) ૧૨ એસસીસી ૧ : (૨૦૦૮) ૧ એસસીસી (કિ) ૨૫૯] અને પંકજ કુમાર વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય [(૨૦૦૮) ૧૬ એસસીસી ૧૧૭ : (૨૦૧૦) ૪ એસસીસી (કિ) ૨૧૭]).

૫૩. હાઈકોર્ટ વ્યથિત વ્યક્તિના કહેવા પર બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની પોતાની સત્તાના ઉપયોગમાં હંમેશા યોગ્ય નિર્દેશ જારી કરી શકે છે, જો કોર્ટને ખાતરી થાય કે તપાસની સત્તા તપાસ અધિકારી દ્વારા બદધિશાદાપૂર્વક વાપરવામાં આવી છે અથવા બાબતની બિલકુલ તપાસ કરવામાં આવી નથી. આવા કેસમાં પણ, હાઈકોર્ટ તપાસ કેવી રીતે કરવાની છે તે અંગે પોલીસને નિર્દેશ આપી શકતી નથી પરંતુ માત્ર સીઆરપીસીમાં પૂરી પાડવામાં આવેલી પ્રક્રિયાના પાલન માટે જ આગ્રહ રાખી શકે છે. આવી વ્યથિત વ્યક્તિ માટે ઉપલબ્ધ અન્ય ઉપાય સીઆરપીસીની કલમ ૨૦૦ હેઠળ ફરિયાદ દાખલ કરવાનો હોઈ શકે છે અને સંબંધિત કોર્ટ સીઆરપીસીના પ્રકરણ ૧૫ માં પૂરી પાડવામાં આવ્યા મુજબ આગળ વધશે. (જુઓ ગંગાધર જનાર્દન મ્હાત્રે વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર

રાજ્ય [(૨૦૦૪) ૭ એસસીસી ૭૬૮ : ૨૦૦૫ એસસીસી (ફિ) ૪૦૪] અને
ડિવાઈન રીટ્રીટ સેન્ટર વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય [(૨૦૦૮) ૩ એસસીસી ૫૪૨ :
(૨૦૦૮) ૨ એસસીસી (ફિ) ૯]].

XX XX XX

૬૪. અંતર્ગત સત્તા એ ભાંડો ફોડવા માટેની કોઈ સર્વગ્રાહી સત્તા નથી, તે
પણ મુખ્ય સંદર્ભથી અજાણ હોય તેવા મુદ્દાઓ માટે. સત્તાનું આહ્વાન એવા
હેતુ માટે હોવું જોઈએ જે કાર્યવાહી સાથે જોડાયેલું હોય અને તદ્દન નવા
મુદ્દાને જન્મ આપવા માટે નહીં. સત્તા તેના પોતાના સર્જનથી આગળ તેની
પોતાની સત્તા કરતાં વધી શકતી નથી. એવું નથી કે વ્યક્તિ ઉપાય
વિનાની છે. તેનાથી વિપરીત, રિટનો બંધારણીય ઉપાય ઉપલબ્ધ છે.
અહીં, હાઈકોર્ટ સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સરખામણીમાં
વિશેષાધિકાર રિટની વ્યાપક સત્તાઓ ભોગવે છે. કોઈ વ્યક્તિના
શબ/શરીરને મેળવવા માટે, હેબિયસ કોર્પસ દ્વારા ઉપાય ઉપલબ્ધ છે.
તેના માટે હાઈકોર્ટે સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ હેઠળની અંતર્ગત
સત્તાઓનો આશરો લેવો જોઈએ નહીં કારણ કે ધારાસભાએ તેના માટે
અલગ સત્તાઓ પ્રદાન કરી છે. એ ઉલ્લેખ કરવાની જરૂર નથી કે
સીઆરપીસીની કલમ ૯૭ મેજિસ્ટ્રેટને ગેરકાયદેસર રીતે કેદ કરાયેલી
વ્યક્તિની શોધ કરવાનો હુકમ કરવાની સત્તા આપે છે. એ કંઈક અલગ
બાબત છે કે સમાન વિષય-વસ્તુના સંબંધમાં સત્તાનો ઉપયોગ કરતી

સમાન કોર્ટ તેની રિટ હકુમતનું પણ આહ્વાન કરી શકે છે. તેમ છતાં, અંતર્ગત સત્તાઓ સાર્વત્રિક ઉપાયો પૂરા પાડવા માટે નથી. સત્તાનો ઉપયોગ પોતાના અસ્તિત્વને નાનું કરવા માટે થઈ શકે નહીં અને થવો જોઈએ નહીં. કોઈ વ્યક્તિ અંતર્ગત સત્તાને અરાજકતા સોંપી શકે નહીં કારણ કે તે ક્યારેય ધારાસભાની બુદ્ધિમત્તા ન હતી. બેલગામ અંતર્ગત સત્તા આપવી એ પોતે જ ધારાસભાની સત્તા પર તરાપ મારવા સમાન હશે.”

૮. આ કોર્ટે સંગીતાબેન શૈલેષભાઈ દતાણીયા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય ૨૦૧૮ એસસીસી ઓનલાઈન એસસી ૨૩૦૦ તરીકે નોંધાયેલા ચુકાદામાં એવા પ્રશ્નની તપાસ કરી રહી હતી જ્યાં કોર્ટે આરોપીને જામીન મંજૂર કર્યા પછી આરોપી અને તેમના સંબંધીઓને વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણો એટલે કે લાઈ ડિટેક્ટર, બ્રેઈન મેપિંગ અને નાર્કો-એનાલિસિસ કરાવવાનો હુકમ કર્યો હતો. આ કોર્ટે ઠેરવ્યું કે આવા પરીક્ષણો હાથ ધરવાનો કોર્ટનો નિર્દેશ માત્ર ફોજદારી કાયદાના ન્યાયશાસ્ત્રના પ્રાથમિક સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ જ નથી પરંતુ વૈધાનિક જરૂરિયાતોનું પણ ઉલ્લંઘન કરે છે. કોર્ટે નીચે મુજબ ઠેરવ્યું:

“૭. પક્ષકારોના વકીલોને સાંભળ્યા પછી, જામીન અરજી પર વિચાર કરતી વખતે હાઈકોર્ટ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા વર્તમાન અભિગમની નોંધ લેવી આશ્ચર્યજનક છે. હાઈકોર્ટ દ્વારા ઉપરોક્ત પરીક્ષણોનો હુકમ કરવો એ માત્ર ફોજદારી કાયદાના ન્યાયશાસ્ત્રના પ્રાથમિક સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ જ

નથી પરંતુ વૈધાનિક જરૂરિયાતોનું પણ ઉદ્ધન કરે છે. જામીન અરજીનો નિર્ણય કરતી વખતે, કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૪૩૯ એ માર્ગદર્શક સિદ્ધાંત છે જેમાં કોર્ટ, અન્ય બાબતોની સાથે, ગુનાની ગંભીરતા, પુરાવાનું સ્વરૂપ, ભોગ બનનાર અને સાક્ષીઓના સંદર્ભમાં આરોપીની સ્થિતિ અને દરજ્જો, આરોપી ન્યાયથી ભાગી જવાની અને ગુનો પુનરાવર્તિત કરવાની સંભાવના, સાક્ષીઓ સાથે ચેડાં કરવાની અને ન્યાયના માર્ગમાં અવરોધ ઊભો કરવાની તેની શક્યતા અને આવા અન્ય કારણો ધ્યાનમાં લે છે. દરેક ફોજદારી કેસ પોતાની વિશિષ્ટ હકીકતો રજૂ કરે છે, અને તેથી, કોઈ ચોક્કસ કેસ માટે વિશિષ્ટ એવા અમુક કારણો કોર્ટ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવા પડી શકે છે. જો કે, કોર્ટે માત્ર એવો અભિપ્રાય આપવાનો હોય છે કે શું આરોપી સામે પ્રથમદર્જી કેસ છે. કોર્ટે પોલીસ દ્વારા એકત્રિત કરાયેલા પુરાવાની ઝીણવટભરી તપાસ કરવી જોઈએ નહીં, અથવા વર્તમાન કેસમાં કરવામાં આવ્યું છે તેમ ચોક્કસ પરીક્ષણોનો હુકમ કરવો જોઈએ નહીં.

૮. પ્રસ્તુત કેસમાં, ઉપરોક્ત પરીક્ષણોનો હુકમ કરીને અને ઝીણવટભરી વિગતો સાથે તેના અહેવાલોમાં પ્રવેશીને, હાઈકોર્ટે ખરેખર જામીન બાબતના નિર્ણયને એક મીની-ટ્રાયલમાં ફેરવી દીધો છે. હાઈકોર્ટ દ્વારા ટ્રાયલ કોર્ટના કાર્યની આ ધારણા વખોડવા યોગ્ય છે.”

૯. રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ જનરલ મેનેજર, કોઓપરેટિવ બેંક

ડિપોઝિટ એકાઉન્ટ એચઆર. શાહ અને અન્ય (૨૦૧૦) ૧૫ એસસીસી ૮૫ તરીકે નોંધાયેલા અન્ય એક ચુકાદામાં, રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાએ કોડની કલમ ૪૩૯ હેઠળની અરજી પર પસાર કરાયેલા હુકમને પડકાર્યો હતો, જેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે બેંક દ્વારા જે રકમ પ્રાપ્ત થઈ છે તેમાંથી ગરીબ થાપણદારોને બેંક દ્વારા ચૂકવણી કરવામાં આવતી નથી. કોર્ટે એવા નિર્દેશો જારી કર્યા કે બેંકે આરોપી પાસેથી અત્યાર સુધી વસૂલ કરેલી રકમનું વિતરણ શરૂ કરવું જોઈએ. બેંકને ગરીબ થાપણદારોને ચૂકવવામાં આવેલા નાણાંની વિગતો આપવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. આરોપી તેમજ તપાસ અધિકારી અને બેંકના વહીવટકર્તાને કોર્ટમાં હાજર રહેવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. આ કોર્ટે શોધી કાઢ્યું કે આવા નિર્દેશો કોડની કલમ ૪૩૯ હેઠળ આરોપી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી જામીન અરજીના કાર્યક્ષેત્ર બહારના છે. કોર્ટે નીચે મુજબ ઠેરવ્યું:

“૬. અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે હાઈકોર્ટના નિર્દેશોના દૂરગામી પરિણામો એક રીતે કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૪૩૯ હેઠળ આરોપી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી જામીન અરજીના કાર્યક્ષેત્ર બહારના છે અને હાઈકોર્ટે, અન્ય કોઈની જેમ જ, પોતાની સમક્ષની બાબતને સંબંધિત મુદ્દાઓ પૂરતી જ સીમિત રહેવું જોઈએ. આમ સમગ્ર દેશમાં બેંકોની કામગીરીને અસર કરી શકે તેવા હુકમો પસાર કરવાનું હાઈકોર્ટ માટે યોગ્ય ન હતું.”

૧૦. સંતોષ સિંહ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય (૨૦૧૬) ૮

એસસીસી રપ૩ માં સમાજમાં જીવનના દરેક પાસાને સ્પર્શતા નૈતિક મૂલ્યોના ઝડપથી થઈ રહેલા અધઃપતનથી ભારે વ્યથિત થયેલી અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી જાહેર હિતની અરજી પર વિચાર કરતી વખતે જ્યાં પૈસા કમાવવા એ સમાજનો એકમાત્ર મુદ્દાલેખ બની ગયો છે, આ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠેરવ્યું:

“૧૮. મૂલ્ય આધારિત શિક્ષણ પૂરું પાડવાની જરૂરિયાત વિશે કોઈ વિવાદ હોઈ શકે નહીં, પરંતુ આ શિક્ષણ ક્યું સ્વરૂપ લેવું જોઈએ અને કઈ રીતે મૂલ્યો કેળવવા જોઈએ તે કોર્ટ દ્વારા નક્કી થવું જોઈએ નહીં. કોર્ટ પાસે આવું કરવાની વિશેષ કુશળતાનો સ્પષ્ટપણે અભાવ છે. અરજદારને આપણા સમાજમાં ભૌતિકવાદની વ્યાપક સંસ્કૃતિ તરીકે વર્ણવેલ બાબત સામે ફરિયાદ છે. અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ આ કોર્ટની હકુમત એ તમામ અનિષ્ટો માટેનો રામબાણ ઈલાજ નથી પરંતુ મૂળભૂત અધિકારોના ઉદ્ધંધન માટેનો ઉપાય છે. ભૌતિકવાદની પ્રબળ હાજરી વિશે અરજદાર જેવી કલ્પિત ફરિયાદો માટેના ઉપાયો અન્યત્ર હોવા જોઈએ અને તેવા લોકો માટે છે જેમના પાસે આવી સમસ્યાઓનો સામનો કરવા માટે શૈક્ષણિક નીતિઓ ઘડવાની અને અમલમાં મૂકવાની યોગ્યતા અને બંધારણીય ફરજ છે.

૧૯. જાહેર હિતના અરજદારોમાં એવું માની લેવાનું વલણ હોય છે કે સમાજે જે કંઈ સારું પ્રાપ્ત કરવાની આકાંક્ષા રાખવી જોઈએ તે કોર્ટના

માધ્યમથી પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. ન્યાયિક પ્રક્રિયા બંધારણીય અથવા કાયદાકીય ઉલ્લંઘનો માટે ઉપાયો પૂરા પાડે છે. જાહેર હિતની અરજીઓ લોકસ સ્ટેન્ડાર્ડ (અરજી કરવાનો અધિકાર) ના કડક નિયમોમાં છૂટછાટ આપે છે. તેમ છતાં, કોર્ટે ન્યાયિક સત્તાના સૂક્ષ્મ ઉપયોગને સંચાલિત કરતા પરિમાણોનું અનિવાર્યપણે પાલન કરવું જોઈએ. તેથી, જ્યાં શાસનના મુદ્દાઓને કોર્ટ સમક્ષ લાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે, ત્યાં હકુમતના આહ્વાનનો મૂળભૂત આધાર એ હોવો જોઈએ કે શું આ મુદ્દાને કાયદા અથવા બંધારણના માળખામાં સંબોધિત કરી શકાય છે. નીતિવિષયક બાબતો રાજ્યના કારોબારી અંગને સોંપવામાં આવેલી છે. કોર્ટ કાયદાના શાસનના રક્ષણ સાથે સંબંધ ધરાવે છે.

XX XX XX

૨૩. કોર્ટ માટે એવું માની લેવું અવાસ્તવિક છે કે તે કાનૂની સ્તરથી આગળ વધતા પરસ્પર વિરોધી પરિમાણો વચ્ચે સંતુલન સાધવા સાથે સંકળાયેલા ગૂંચવણભર્યા મુદ્દાઓનો ઉકેલ પૂરો પાડી શકે છે. અદાલતો બંધારણીયતા અને કાયદેસરતાના મુદ્દાઓ સાથે સંબંધ ધરાવે છે. જે બાબતોના ઉકેલો વિચારધારા, સામાજિક સિદ્ધાંત, નીતિ-નિર્માણ અને પ્રયોગોના ક્ષેત્રોમાં આવી શકે છે તેને આ કોર્ટ દ્વારા કેવી રીતે નિયંત્રિત કરી શકાય તે સમજવું મુશ્કેલ છે જેમ કે શાળા શિક્ષણમાં કોઈ ચોક્કસ વિષયમાં સૂચનાની યોજના લાગુ કરવા માટે મેન્ડામસ (મહાહુકમ) જારી

કરીને. શું કોઈ વિષય ભણાવવો જ જોઈએ? શું શિક્ષણ પ્રણાલીમાં પ્રવચનના એક અલગ વિષય તરીકે મૂલ્યોનો સમૂહ અથવા પૂછપરછ અને જ્ઞાનની એક શાખા સામેલ કરવી જોઈએ? શું હાલના વિષયોમાં આપેલા મૂલ્યોના સમૂહનું આડું એકીકરણ ઇચ્છિત પરિણામ વધુ સારી રીતે પ્રાપ્ત કરશે? શું પહેલેથી જ બોજારૂપ શાળા અભ્યાસક્રમ પર અભ્યાસનો બીજો વિષય લાદવો બિલકુલ ઇચ્છનીય છે?

૨૪. આ ગૂંચવણભર્યા મુદ્દાઓ છે જેના માટે એક કરતાં વધુ ઉકેલો ન્યાયી જણાઈ શકે છે. આ જ ચોક્કસ કારણ છે કે આવી બાબતોનો ઉકેલ શિક્ષણની બાબતો પર શીખવવાની અને શાસન કરવાની જવાબદારી ધરાવતા લોકો પર જ રહેવો જોઈએ. સમાજના હિતમાં માનવામાં આવતી દરેક સારી બાબત કોર્ટ દ્વારા ફરજિયાત બનાવી શકાતી નથી. ન તો ન્યાયિક પ્રક્રિયા એ દરેક સામાજિક અનિષ્ટનો જવાબ છે જે જાહેર હિતના અરજદાર અનુભવે છે. વર્તમાન જેવી બાબત કે જેનો ઉકેલ કાનૂની અથવા બંધારણીય માળખામાં નથી તે ન્યાયિક રીતે વ્યવસ્થાપિત ધોરણોની દ્રષ્ટિએ હાથ ધરવા માટે અસમર્થ છે.”

૧૧. અમે શોધી કાઢીએ છીએ કે વિદ્વાન સિંગલ જજે રાજ્ય પાસેથી ડેટા એકત્રિત કર્યો હતો અને જામીન અરજીના નિર્ણય પછી તેને હુકમનો ભાગ બનાવ્યો હતો જાણે કે રાજ્યમાં ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીમાં સુધારો કરવાના બહાને કોર્ટ પાસે કોઈ પણ હુકમ પસાર કરવાની અંતર્ગત હકુમત હોય. કોડની

કલમ ૪૩૯ હેઠળ કોર્ટની હકુમત ટ્રાયલ પેવિંગ હોય તે દરમિયાન જામીન મંજૂર કરવા કે ન કરવા પૂરતી મર્યાદિત છે. ભલે માનનીય જજનો ઉદ્દેશ્ય પ્રશંસનીય હતો, પરંતુ વાપરવામાં આવેલી હકુમત સ્પષ્ટપણે ક્ષતિપૂર્ણ હતી. માનનીય જજ દ્વારા કરવામાં આવેલો પ્રયાસ કોઈ યોગ્ય મંચ સમક્ષ રજૂ કરવા માટે શૈક્ષણિક રીતે યોગ્ય હોઈ શકે છે પરંતુ કોર્ટના હોદ્દાની રૂએ આવા નિર્દેશો જારી કરી શકાય નહીં.

૧૨. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે શોધી કાઢીએ છીએ કે હાઈકોર્ટ દ્વારા તારીખ ૨૪ એપ્રિલ, ૨૦૧૯ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલો હુકમ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ટકી શકે તેમ નથી અને તેને રદ કરવામાં આવે છે. પરિણામે, અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====